

(digitale bewerkte heruitgave ter gelegenheid van het 50 jarig bestaan van Hermes, Tijdschrift van de Postzegelvereniging Griekenland)
 April 2019

De Ionische eilanden liggen voor de kust van westelijk Griekenland in de Ionische Zee, als onderdeel van de Adriatische Zee.

Het is een verzamelnaam voor de volgende eilanden: Corfu (Kerkyra), Paxos, Lefkas (Santa Maura), Kefalonia, Ithaki, Zakynthos (Zante); Kythira (Cerigo) en Anti-Kythira tussen Griekenland en Kreta, horen er eigenlijk niet bij.

Deze eilanden hebben een bewogen geschiedenis, ook postaal. De eerste voordrukbrief komt uit Kefalonia eind 18^e eeuw, destijds een deel van de Venetiaanse Republiek.

Het voert ons te ver om de gehele zeer interessante postale geschiedenis te vertellen, maar we proberen de sluier over de periode 1941-1945 even op te lichten.

Alle eilanden hebben altijd erg in de belangstelling gestaan van de Italianen, die elke gelegenheid te baat namen om één of meerdere eilanden te bezetten.

Direct na de val van Griekenland landen op 30-4-1941 de eerste parachutisten op Kefalonia. Ze bezetten het eiland zonder slag of stoot. Corfu en de andere eilanden volgen spoedig.

Na de parachutistenlanding volgt de bezetting door Italiaanse legereenheden.

1. Corfu en Paxos

De Italiaanse commandant is Generaal Machini. Hij geeft op 30-5-1941 een order uit: dat de Griekse zegels, gebruikt op de eilanden Corfu en Paxos overgedrukt moeten worden met "Corfu", de Italiaanse benaming van het Griekse eiland. De aanwezige zegels worden vervolgens met grote spoed overdrukt door de lokale drukkerij van Spyridon Loisios (Hellas III, 1-45). Op 5 juni 1941 worden deze overdrukte zegels op diverse postkantoren in gebruik genomen. De volgende order luidt dat alle postzegels met de beeltenis van een lid van het Griekse Koninklijke Huis met ingang van 15 juni 1941 ongeldig verklaard worden en weer moeten worden ingeleverd.

Menig Italiaanse hoge autoriteit en officier tracht met de zegels een extraatje te verdienen. De opdrukserie blijft geldig tot 16-8-1941. Daarna worden de restanten nog ijverig cadeau gedaan aan hoge functionarissen. De oplagen wisselen zeer sterk van ruim 36.000 voor de 20 lepta, uitgave 37/38 tot van de 100 Drachme luchtpost 35/39: 62 stuks. Van deze laatste zijn vele valse opdrukken bekend. Van de 10 lepta worden er in het totaal zo'n 19.000 stuks overdrukt, grotendeels van het type met de tekst: Tyrinthos. Zegels met Tirinthos zijn schaars.

Deze overgedrukte briefkaart met normale bijfranking van 1 Drachme (fig.1) werd verzonden uit Gaios op het eiland Paxos en verstuurd naar het Belgische Consulaat op Corfu, om mede te delen dat de Rode Kruispakketten goed zijn aangekomen. Het cijfer 3 tussen haken is het militaire censuurstempel gebruikt op Corfu.

¹ Dit artikel verscheen eerder in Hermes, Tijdschrift van de postzegelvereniging Griekenland, nr.18 (1975) pag.1-12, met een aantal correcties en aanvullingen (met name onderdelen 2, 6 en 8 en wat kleurenafbeldingen) door J. Meyer;

Op 16 augustus 1941 worden de zegels op last van het Italiaanse Hoofd Politieke Zaken (Piero Parini) ingetrokken en mogen op de postkantoren alleen Italiaanse zegels met opdruk Isole Jonie ter voorbereiding van de annexatie verkocht worden (Hellas III, 315-327). De Griekse prefect (G. Makropoulos) weigert deze zegels in gebruik te nemen omdat de uitgifte in strijd is met het internationale recht. Hij beroept zich onder meer op de Haagse Conventie van 1907. Parini, des duivels, verbant Makropoulos, benoemt een nieuw hoofd van de prefectuur en dwingt de postkantoren onder dreiging van militair ingrijpen de postzegels in gebruik te nemen (fig.2). De Griekse regering in Athene zal later ook nog officieel protesteren, echter wederom zonder enig resultaat.

In Corfu was de censuur gevestigd voor alle eilanden. Er wordt vooral gebruikt gemaakt van de militaire censuur (nr.3) en een aparte civiele censuur (fig.2a).

Na de capitulatie van Italië 8 september 1943 wordt de post overgedragen aan de Griekse burgerautoriteiten.

2. Kefalonia

De eerste parachutisten landen op 30 april 1941 en bezetten het eiland zonder slag of stoot. Hierna volgt de bezetting door Italiaanse legeronderdelen.

Tijdens de bezetting is de postverbinding met het Griekse vasteland zeer moeilijk. De Ionische Zee wordt door Engelse en geallieerde duikboten onveilig gemaakt.

Voor postaal verkeer is alleen een motorboot beschikbaar die van de haven van Sami oversteekt naar Patras.

Naar aanleiding van de dagorder van generaal Machini d.d. 1-5-1941 worden de zegels op dit eiland overdrukt.

Er wordt gebruik gemaakt van een typografische opdruk die op paren van zegels wordt aangebracht in blokken van 4 paren. De eerste plaat wordt gemaakt op 15-5-1941, maar in plaats van "occupazione" staat er "occupagione" (fig.3). De overdruk vindt deels plaats in rood, deels in zwart (Hellas III, 46-52). In totaal zijn er van deze overdruk 3 verschillende drukken te onderkennen.

De typefout wordt hersteld en een nieuwe serie mechanische opdrukken (nu alleen in zwarte opdruk) wordt uitgebracht (Hellas III, 53-87). De plaat omvat 15 opdrukken, die per

opdruk over twee zegels loopt (fig.4a). Deze typografische opdrukplaat wordt dus gebruikt voor veldelen van 30 zegels.

Op deze plaat komt een fout voor in de letter “C” van Kefalonia, die zich bevindt op de posities 15, 23 en 29 (fig.4b).

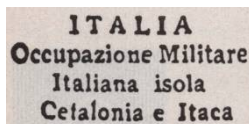

Naast de opdruk op steeds twee zegels, worden ook een aantal zegels los overdrukt (Hellas III, 89-103). De machinale opdrukken die corresponderen met de verbeterde plaat I zijn ook postaal gebruikt bekend. Naast deze exemplaren van de mechanische opdruk, zijn er nog andere varianten. Hierover lopen de meningen van diverse experts echter sinds jaar en dag uiteen. Vlastos, Drossos en Exarchos zijn van mening dat bovenstaande zegels de “echte” zegels zijn. Met name Italiaanse experts als Diena en Raybaudi noemen echter ook andere varianten.

Zo zouden er van de gecorrigeerde opdruk in totaal zo’n 10 platen zijn gebruikt bij het overdrukken van de zegels, met een serie aan extra drukfouten (onder meer Italaia, Cefalonta, _efalonia etc.).

Vlak bij Argostolion in het plaatsje Makrotika woont in deze jaren een welbekende philatelist Mr. Theodoratos. Hij heeft vele vrienden, ook onder postbeambten en vele correspondenties met drukkerijen. Vele foutdrukken en dubbele opdrukken krijgt hij in handen, of laat hij maken, plakt ze op in vellen en laat ze afstempelen in Agia Euphemia op 17-8-1941 (fig.4c). Welke rol Mr. Theodoratos gespeeld heeft in het vervaardigen van diverse platen staat niet vast; wél dat plaat I in ieder geval echt is.

Ander discussiepunt zijn de zegels in veldelen van minder dan 20 stuks met een opdruk van een zwart-grijs handstempel met een gelijkkluidende tekst als de machinale opdruk, behalve het woord “isola” in plaats van “isole” (Hellas III, 104-170). Ook deze worden door Vlastos en Drossos niet erkend, wel door de Italianen plus de Michel en inmiddels staan ze ook in de Hellas-catalogus (fig.5-6).

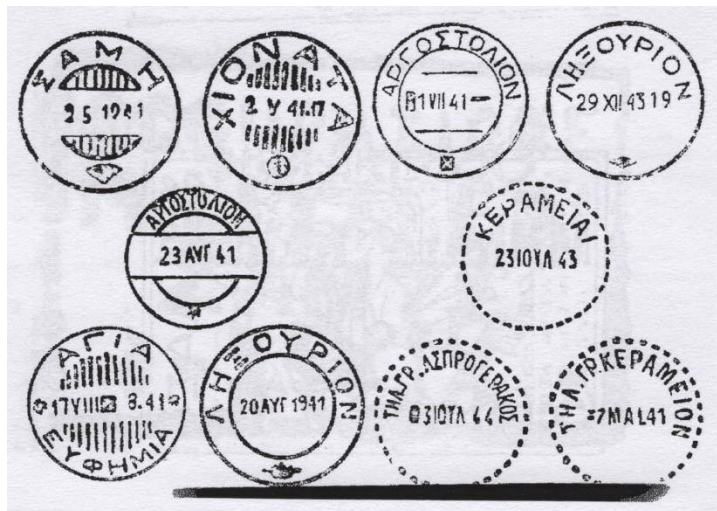

De klassieke Griekse interpretatie van de feiten is vooral gebaseerd op de restanten aan zegels die na de Italiaanse bezetting in Griekse handen vielen, de Italiaanse variant op de Italiaanse voorraad. Maar wie weet hoe het echt zit mag het zeggen.

Er is nog een ander handmatig aangebracht stempel bekend. De tekst is hetzelfde als bovengenoemd handstempel, alleen staat er “isole” in plaats van “isola” en is de “M” van “Militare” afwijkend. Dit zou alleen gebruikt zijn in de plaatsen Sami en Fiscardó. In de Michel zijn deze zegels nog apart vermeld, maar algemeen wordt aangenomen dat dit puur maakwerk betreft (fig.7).

De volgende postkantoren functioneren in deze tijd.

Argostoli, Asprogheraka, Chionata, Fiscardó, Keramies, Lixouri, Sami, Agia Eufemia (fig.8).

Na 15 augustus 1941 mogen alleen Italiaanse zegels met opdruk Isole Jonie gebruikt worden.

In augustus 1943 landt een Duits detachement van ongeveer 3000 man. 8 september 1943 capituleert Italië, de Duitsers op het eiland eisen volledige overgave van de Italiaanse troepen. De Italianen weigeren hun wapens af te geven, er valt een schot. De Duitsers massacreren de Italiaanse bezetting.

De censuur vindt te Corfu, Rome of Athene plaats.

De post wordt daarna overgedragen aan de Griekse burgerautoriteiten.

3. Ithaki

Tijdens de Italiaanse bezetting is er zeer weinig postaal verkeer geweest. De enige verbinding met het Griekse vasteland bestaat uit een motorboot, die op en neer vaart naar het aldaar gelegen Astakos. Ook hier lokale opdrukken. Deze worden op de zegels aangebracht met twee handstempels. Het eerste heeft een kleine eerste “o” in het woord “occupazione” (Hellas III, 171-219), de tweede opdruk een grote “O” (Hellas III, 220-267). De verticale afstand van de tekst is bij beide typen 17 mm (fig.9).

Van beide opdrukken bestaan gevaarlijke vervalsingen. Bij de grote “O” is de verticale afstand van de tekst 20mm (fig.10), bij de kleine “o” is de horizontale afstand tussen de letters afwijkend.

Slechts twee postkantoren zijn beschikbaar voor verzending van de post: Ithaki en Stavros.

Tot 15 augustus 1941 worden deze lokale opdrukzegels verkocht, hoewel zij zeer zelden postaal gebruikt zijn. Na 15 augustus mogen alleen Italiaanse zegels met opdruk “Isole Ionie” verkocht worden.

4. Kythira (Cerigo) en Lefkas (Santa Maura)

Hier zijn altijd onoverdrukte Griekse zegels gebruikt. Op Lefkas wordt op 1 sept. 1941 de officiële Isole Ionie serie verkocht. Op Kythira zijn nooit bezettingspostzegels beschikbaar gesteld.

5. Zakynthos (Zante)

Op 1 mei 1941 bezetten het 60ste Bat. Zwarthemden ondersteund door 50 parachutisten het eiland. De Griekse postbeambte vlucht. De Italiaanse militaire commandant benoemt en nieuwe directeur en organiseert een burgerpost.

De Griekse zegels worden met een handstempel in olieachtig blauw, paars en zwart-violet overdrukt (Hellas III, 268-314) (fig.11a en b) met de tekst:

Er zijn slechts drie postbestellingen geweest voor militairen. Aan burgers was het niet toegestaan naar het buitenland te schrijven. De overdrukte postzegels zijn spoedig uitverkocht en postaal zeer weinig gebruikt. Enige brieven naar Athene zijn bekend.

Op 1 september 1941 worden de postzegels met deze lokale opdrukken ingetrokken en komen daarvoor de Italiaanse zegels met opdruk "Isole Ionie" ter voorbereiding van de annexatie van de eilanden door Italië in de plaats.

Na de capitulatie van Italië bezetten de Duitsers het eiland en dragen de post op 2-10-43 aan de Griekse burgerautoriteiten over. Omdat geen Griekse zegels voorhanden zijn, worden enige Italiaanse Isole Ionie zegels met in zwart of rood "Ellas 2-10-43" (de datum dat de Griekse vlag gehesen wordt) overdrukt (Hellas III, 1-8) (fig.12a en b).

Deze zegels zijn niet erkend door de Griekse regering maar wel postaal gebruikt en geaccepteerd. Ze waren officieel in omloop van 22-10-1943 tot en met 29-10-1943 toen Griekse zegels het eiland bereikten en werden gedrukt in een oplage van ieder 7.000 stuks.² De post bereikt Athene op 5-11-43.

6. Militaire post

Naast de civiele post was er natuurlijk de militaire post van de Italiaanse soldaten. Diverse legeronderdelen hadden hun eigen veldpoststempel. Op de Ionische eilanden is vanaf 6-8-1941 de 33^e Divisie "Acqui" onder leiding van Generaal Antonio Gandin actief. Het hoofdkwartier bevindt zich op Corfu, later op Lefkas (21-12-42 tot 3-8-1943) en uiteindelijk kortstondig op Kefalonia (4-8-1943 tot 9-9-1943). Deze divisie gebruikt het stempel Posta Militare 2 (fig.13). Een afgesplitst veldpostkantoor wordt eind 1942 op Corfu ingesteld voor de post naar Lefkas en post van Kefalonia naar Prevesa (op het vaste land van Griekenland) (Posta Militare 2 Sezione A).

Op Kefalonia is vanaf 15-7-1942 ook het veldpostkantoor Posta Militare 412 actief.

² Dit is het officiële cijfer van de Griekse autoriteiten. In het echt zullen de oplagen groter zijn geweest omdat ook reeds verkochte zegels weer werden ingeleverd.

Tot slot valt nog het veldpostkantoor Posta Militare 82 te vermelden, toebehorend aan de 29^e infanterie divisie “Piemonte”, weliswaar gevestigd op het vasteland van Griekenland (Patras) maar onder meer verantwoordelijk voor post van de eenheden op Zakynthos.

Na de verovering van de Ionische eilanden door het Duitse leger (eind september 1943) waren daar ook een aantal Duitse veldpostkantoren actief. Het voert te ver om daar hier uitgebreid op in te gaan.

Verwezen wordt naar het standaardwerk van B. Tesapsides, “Die Deutsche Feldpost in Griechenland im II. Weltkrieg, 1941-1945” pag.208-213 en 313-314.

7. Partisanenpost

12 september 1944 wordt Lefkas door Griekse partizanen o.l.v. gen. Zervas bevrijd. Het bevrijdingsleger E.D.E.S. ordonneert eigen opdrukzegels, die echter niet erkend worden door Athene. Gewone frankeerzegels moeten bijgeplakt worden. Zij worden als toeslagzegels ter financiële hulpverlening aan de oorlogsslachtoffers beschouwd (Hellas I, R19-R21).

Per 2 of 4 zegels moeten ze aan de achterkant een paars controle-stempel hebben.

8. (Vermakelijk) maakwerk

Zoals uit het bovenstaande blijkt, hadden de eilanden Lefkas (Santa Maura), Paxos en Kythira (Cerigo) geen “eigen” opdrukzegels. Daar was ook geen aanleiding voor; op Lefkas en Kythira maakte men gebruik van de zegels die ook op het vasteland van Griekenland werden gebruikt, op Paxos van de zegels met “Corfu”-opdruk. Niettemin zagen speculanten een mooie aanleiding om alsnog “opdruk-zegels” voor deze drie eilanden te vervaardigen.

De eerste variant zijn de zegels van Kythira. Een aantal zegels van de “historie”-uitgifte uit 1937 (Vlastos U1-U9) en luchtpostzegels van 1937-39 (Vlastos U9-U13) werden van een opdruk “Cerigo/Occupazione Militare/Italiana” voorzien in blauw, rood of bruin. Ze zijn ook bekend op vervalste enveloppen, geadresseerd aan een zekere Spyridon Raftopoulos (fig. 14). Of hij ook de (mede) bedenker van dit moois is is niet met zekerheid te zeggen. Opmerkelijk is dat de zegels aan de achterzijde een zwart stempeltje hebben met een afbeelding van de fascistische roeden bundel (fascies) (fig.15).

De zegels van Paxos zijn voorzien van de opdruk (in diverse kleuren) “Isola Italiana di Paxo/Anno XIX” (fig.16). “Anno XIX” is de Italiaanse jaartalaanduiding voor 1941; Mussolini was in 1922 opnieuw gaan tellen. Ook hier gaat het om zegels van de serie “historie” uit 1937 (Vlastos U27-U34), de luchtpostzegels uit 1935 (Vlastos U35-U38) en 1937-38 (Vlastos U39-43) en de toeslagzegels van 1939 (Vlastos U44-U46). Deze zegels zijn op de achterkant voorzien van een opdruk (wederom in diverse kleuren) met de tekst in Grieks of Italiaans: “Η νίκη του Αξονος είναι η νίκη της Ευροπης” of “La vittoria dell’asse, La vittoria dell’Europa” (de zege van de As-mogendheden is de zege van Europa) (fig.17a-b).

Tot slot zijn er de zegels van Lefkas. Ze zijn voorzien van een zwarte opdruk “Isola di Santa Maura XIX” met daarover heen de rode opdruk “Italia” (Vlastos U14-U26) (fig.18). Ze bestaan overigens ook zonder die laatste overdruk. Deze zegels hebben geen opdruk op de achterzijde.

Zuiver maakwerk dus, maar wel vermakelijk.

Literatuur:

Dr. H.J. van Wiechen gebruikte voor zijn artikel:

1. Emissioni di Guera. P. Penco. Centro Filatelico Internazionale Anno IV, N 16-18, Dec.1957, Milano;
2. Le Sovrastampe a mano di Cefalonia, Itiaca, Zante. Spiro Raftopoulo. Il Bolletino Filatelico d'Italia 1961, Firenze.
3. Ionian Islands. Moses C Constantinis. The Society of Philatelic American Journal. Vol.27, no.1 (.1965)
4. Witte vlag op Cephalonia, Marcello Venturi. Vertaald Eva Tas, Wereldbibliotheek N.V. 1967.
5. German occupation Zante. P.J. Drossos. Yearbook 12th American Phil. Congres 1946.
6. Cachet faux de Zante 1943. Xanthopoulos Philatelica 373, fig.64.

Aanvullende geraadpleegde literatuur:

- Hellas catalogus 2018, Deel I en III;
- Sassone 2019, Deel 1;
- Vlastos catalogus 2003-2005, deel I en III;
- Barone, Vincent J., "Bogus overprints of the Ionian Island" in: "The S.P.A. Journal" volume 41/12 (1979); ook opgenomen als "De valse opdrukken van de Ionische eilanden" in Hermes, Tijdschrift van de Postzegelvereniging Griekenland, nr.34 (1980) pag.2-14;
- Marchese, G. "La posta militare Italiana 1939-1945 » (Villa del Conte, 2011, 4^e druk) ;
- Prange, Vincent, "Nogmaals: Italiaanse bezetting van de Ionische eilanden" in Hermes, Tijdschrift van de Postzegelvereniging Griekenland, nr.36 (1980) pag.8.